

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

Ηθικά

Περὶ σαρκοφαγίας λόγος Α΄

(απόσπασμα)

«Εσύ ρωτᾷς για ποιο λόγο ο Πυθαγόρας απέφυγε να τρώει κρέας, εγώ, αντίθετα, απορώ τι ἔπαθε και τι ἐνίωθε ο πρώτος ἄνθρωπος και ακούμπησε το στόμα του σε αἷμα σκοτωμένου πλάσματος, πλησίασε τα χεῖλη του σε σάρκα πεθαμένου ζώου και, παραθέτοντας σε τραπέζι μαγιατεμένα πτώματα, ονόμασε λιχουδιές και νοστιμιές τα μέρη που λίγο πριν βρυχόνταν, μιλούσαν, κινούνταν και ἔβλεπαν. Πώς τα μάτια του ἄντεξαν να δουν αἷμα πλασμάτων που σφάζονταν, γδέρνονταν, διαμελίζονταν, πώς η ὄσφρησή του ἄντεξε την αποφορά, πώς η σκέψη του μιάσματος δεν ἀπέτρεψε τη γλώσσα να αγγίζει ξένα ἔλκη και να απολαμβάνει τους χυμούς και τα υγρά θανάσιμων τραυμάτων.

Τα δέρματα ανατρίχιασαν και τα κρέατα γύρω στις σούβλες μούγκρισαν ψημένα και ωμά, ὅταν ακούστηκε η φωνή των βοδιών (απόσπασμα ἀπὸ μία ὠδή του Πινδάρου).

Τούτο βέβαια εἶναι πλάσμα της φαντασίας και μύθος, το δείπνο ὅμως εἶναι στ' ἀλήθεια τερατώδες, να πεινάει κάποιος για ζῶα που μουγκρίζουν ἀκόμα, να υποδεικνύει με ποια ζῶα πρέπει να τρεφόμεσθε, και να επινοεῖ μεθόδους για την ἄρτυση, το ψήσιμο και το σερβίρισμα των φαγητών. Την περίπτωση ἐκείνου που εγκαινίασε την τακτική τούτη πρέπει να ἐξετάσει κάποιος και ὄχι αὐτοῦ που τη σταμάτησε ἔστω και ἀργά

Ἡ μήπως, ὅσον αφορά ἐκείνους που πρῶτοι δοκίμασαν να φάνε κρέας, θα πρέπει να πούμε πως τους ἐσπρωξε η φτώχεια, διότι οὔτε τον καιρό τους περνούσαν με την εκπλήρωση ἄνομων ἐπιθυμιῶν οὔτε, ἔχοντας σε υπεραφθονία τα αναγκαία, ξεπέρασαν τα ὅρια προς τις ηδονές παρά φύση, ἀδιαφορώντας για τα ἄλλα ζωντανά πλάσματα και κατέληξαν σε αὐτή την πρακτική, ἀλλά θα ἔλεγαν, ἀντὶς τώρα δὲ ἀνακτοῦσαν αἴσθησις και φωνή: Εὐλογημένοι και ἀγαπημένοι των θεῶν εσεῖς οἱ τωρινοί, τι ἐποχὴ σας ἔλαχε να ζήσετε, να καρπώνεστε και να ἀπολαμβάνετε κληρονομία τα ἄφθονα ἀγαθὰ! Πόσα φυτρώνουν για σας και πόσα τρυγάτε! Πόσο πλούτο ἀπὸ τους κάμπους, πόσες ηδονές μπορεῖτε να δρέπετε ἀπὸ τα φυτὰ! Ἐχετε τη δυνατότητα να καλοπερνάτε χωρὶς να λερώνετε τα χέρια σας με αἷμα!

Εμὰς ὁμως δέχτηκε μέρος του χρόνου ζωῆς πολὺ σκυθρωπὸ και φοβερό, ἀφού ἀπὸ την ὥρα που γεννηθήκαμε πέσαμε σε μεγάλη και πνιγηρὴ φτώχεια. Συγκομιδὴ ἡμερων καρπῶν δὲν υπήρχε, οὔτε εργαλεῖο τέχνη οὔτε ἴχνος ἐπινοητικότητας. Ἡ πείνα δὲν μας ἔδινε χρονικά περιθώρια οὔτε ο σπόρος μποροῦσε τότε να περιμένει τις ἐποχές τους ἔτους. Πού το παράξενο λοιπόν, ἀν φάγαμε σάρκες ζῶων παρά τις ἐπιταγές της φύσης, τότε που και η λάσπη τρωγόταν και ο φλοιός του δέντρου φαγώθηκε και το να βρεις ἀγρωστή με βλαστάρια ἢ καλαμιού ρίζα ἦταν εὐτύχημα; Ὅταν γευτήκαμε και φάγαμε βελανίδια, χορέψαμε ἀπὸ τη χαρὰ μας γύρω ἀπὸ μια βελανιδιά, ἀποκαλώντας τη δωρήτρια ζωῆς, μητέρα και τροφὸ.

Αὐτὴ ἦταν η γιορτὴ που γνώριζε τότε η ζωὴ, ἐνῶ ὅλα τα ἄλλα ἦταν μελαγχολικά και ἀγρία. Εσὰς τους τωρινούς ὁμως ποια λύσσα και ποια ἀχόρταγη λαχτὰρα σὰς οδηγεῖ να βάφετε τα χέρια σας με αἷμα τη στιγμὴ που σας προσφέρονται τόσα για τις ἀνάγκες σας; Γιατί κατηγορεῖτε ἀδίκῃ τη γη ὅτι πως δὲν μπορεῖ να σας τρέφει; Γιατί ἀσεβεῖτε προς τη θεσμοφόρο Δῆμητρα και προσβάλλετε τον ἡμερο και μειλίχιο Διόνυσο, λες και δὲν παίρνετε ἀρκετὰ ἀπὸ αὐτούς; Δὲν ντρέπεστε να ἀνακατεῦετε τους ἡμερους καρπούς με αἷμα ἀπὸ σφαγὴ; Αποκαλεῖτε ἀγρία ζῶα τα φίδια, τις λεοπαρδάλεις και τα λιοντάρια, ἐνῶ οἱ ἴδιοι σφάζετε και σκοτώνετε χωρὶς να τους αφήνετε περιθώρια να σας ξεπεράσουν σε ωμότητα. Για ἐκεῖνα, τα σκοτωμένα ζῶα εἶναι τροφή, για εσὰς λιχουδιά»

Βίος του Αντωνίου

Ο Μάρκος Αντώνιος (82-30 π.Χ.), έζησε έναν ταραχώδη βίο, όντας ένας από τους ισχυρότερους πολιτικούς και στρατιωτικούς της εποχής του. Ο Πλούταρχο έγραψε την βιογραφία του παράλληλα με την βιογραφία του Δημήτριου του Πολιορκητή, ως παραδείγματα προς αποφυγή, καθώς και οι δύο, αν και σπουδαίοι στρατηγοί και πολιτικοί, καταστράφηκαν εξαιτίας του χαρακτήρα τους.

Αποσπάσματα

Η συνάντηση του Μάρκου Αντωνίου με την Κλεοπάτρα

[26,1] Παρά το γεγονός ότι και από τον ίδιο και από τους φίλους του δεχόταν πολλά γράμματα με τα οποία την προσκαλούσαν, περιφρόνησε και αγνόησε τόσο επιδεικτικά τον άνδρα, ώστε να αναπλέει τον ποταμό Κύδνο μέσα σε πλοίο χρυσόπρυμνο, με αναπεπταμένα πανιά ολοπόρφυρα και με τους κωπηλάτες να λάμνουν με ασημένια κουπιά υπό τον ήχο του αυλού, που συνδυαζόταν αρμονικά με τους ήχους από τις σύριγγες και τις κιθάρες.

[2] Η ίδια ήταν ξαπλωμένη κάτω από στέγαστρο χρυσοποίκιλτο, στολισμένη όπως ζωγραφίζουν την Αφροδίτη, ενώ αγόρια όμοια με

ζωγραφισμένους Έρωτες έστεκαν από τη μια και από την άλλη ανεμίζοντας ριπίδια.

[3] Επίσης, οι ωραιότερες Θεραπαινίδες, ντυμένες Νηρηίδες και Χάριτες, έστεκαν άλλες πλάι στα πηδάλια και άλλες πλάι στα παλαμάρια. Ευωδιές εξαισίες από αμέτρητα θυμιάματα ξεχύνονταν στις όχθες.

[4] Από τους ανθρώπους πάλι άλλοι τη συνόδευαν από τη μια και από την άλλη όχθη ευθύς από την εκβολή του ποταμού, ενώ άλλοι κατέβαιναν από την πόλη στην ακτή για να δουν το θέαμα. Και καθώς το πλήθος το συναθροισμένο στην αγορά απομακρυνόταν κατά κύματα, στο τέλος ο ίδιος ο Αντώνιος, καθισμένος στο βήμα, απόμεινε μόνος.

[5] Και παντού κυκλοφορούσε η φήμη ότι η Αφροδίτη ερχόταν να ξεφαντώσει με τον Διόνυσο⁴ για το καλό της Ασίας.

[6] Έστειλε λοιπόν ο Αντώνιος και την καλούσε σε δείπνο· αυτή ωστόσο εξέφρασε την επιθυμία να την επισκεφθεί καλύτερα εκείνος. Θέλοντας λοιπόν από την πρώτη στιγμή να δείξει την καλή του διάθεση και τα φιλικά του αισθήματα, ανταποκρίθηκε και πήγε. Εκεί βρέθηκε μπροστά σε προετοιμασία ανώτερη από οποιαδήποτε περιγραφή· όμως αυτό που του προκάλεσε τη μεγαλύτερη εντύπωση ήταν το πλήθος των φώτων.

[7] Γιατί τόσα φώτα λέγεται ότι είχαν τοποθετηθεί και άναβαν συγχρόνως σε όλα τα σημεία, και με τέτοιες κλίσεις και τέτοιους συνδυασμούς το ένα σε σχέση με το άλλο είχαν οργανωθεί και διαταχθεί σε σχηματισμούς τετραγώνων και κύκλων, ώστε το θέαμα εκείνο να συγκαταλέγεται στα λίγα ωραία θεάματα που θα άξιζε να δει κανείς.

[27,1] Την επόμενη ημέρα, όταν ο Αντώνιος της ανταπέδιδε το τραπέζι, είχε τη φιλοδοξία να την ξεπεράσει στη λαμπρότητα και τη χάρη, όταν όμως υστερούσε και στα δύο και έβγαινε ηττημένος ακριβώς σ' αυτά,

υπήρξε ο πρώτος που ειρωνεύτηκε τις δικές του ετοιμασίες για την πενιχρότητα και τη χοντροκοπιά τους.

[2] Η Κλεοπάτρα, διαπιστώνοντας ότι και στα αστεία του Αντωνίου υπήρχε έντονο το στοιχείο του στρατιώτη και του κοινού ανθρώπου, χρησιμοποιούσε αυτόν τον τρόπο και απέναντί του με παρρησία ήδη και με τόλμη.

[3] Γιατί η ομορφιά της καθ' εαυτήν δεν ήταν, λένε, απaráμιλλη ούτε τέτοια ώστε να αφήνει έκθαμβους όσους την έβλεπαν, η συναναστροφή όμως μαζί της είχε κάτι το σαγηνευτικό, στο οποίο δεν μπορούσες να αντισταθείς, και η μορφή της, σε συνδυασμό με την πειθώ του λόγου της και το ήθος που, κατά κάποιον τρόπο, συνόδευε την επικοινωνία της με τους άλλους, είχε κάτι το συναρπαστικό.

[4] Επίσης, όταν μιλούσε, ήταν απόλαυση να ακούς τον ήχο της φωνής της, ενώ και τη γλώσσα της, σαν όργανο πολύχορδο, την προσάρμοζε με ευχέρεια σε οποιαδήποτε γλώσσα ήθελε και έτσι μόνο με ελάχιστους βαρβάρους επικοινωνούσε μέσω διερμηνέα, ενώ κατά κανόνα τις απαντήσεις τις έδινε η ίδια, όπως επί παραδείγματι στους Αιθίοπες, στους Τρωγλοδύτες, στους Εβραίους, στους Άραβες, στους Σύρους, στους Μήδους και στους Πάρθους.

[5] Λέγεται ακόμη ότι είχε μάθει τις γλώσσες και πολλών άλλων, ενώ οι προκάτοχοί της βασιλείς δεν είχαν υποβληθεί στον κόπο να μάθουν ούτε την αιγυπτιακή γλώσσα, ενώ κάποιοι είχαν ξεχάσει ακόμη και τα μακεδονικά.⁶

Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον

[75,1] Ο Αντώνιος έστελνε και πάλι και προκαλούσε τον Καίσαρα σε μονομαχία. Όταν εκείνος απάντησε ότι ο Αντώνιος είχε στη διάθεσή του πολλούς δρόμους προς τον θάνατο, συνειδητοποίησε ότι δεν υπήρχε γι' αυτόν θάνατος ενδοξότερος από τον θάνατο στη μάχη και αποφάσισε να επιτεθεί ταυτοχρόνως και στην ξηρά και στη θάλασσα.

[2] Στη διάρκεια μάλιστα του δείπνου ζητούσε, λένε, από τους υπηρέτες να τον κερνούν και να τον σερβίρουν πλουσιοπάροχα· γιατί ήταν άγνωστο, έλεγε, αν αυτό θα μπορούσαν να το κάνουν και την επομένη ή θα υπηρετούσαν άλλους κυρίους, ενώ εκείνος θα κείτονταν νεκρός, ένα πτώμα και ένα τίποτα.

[3] Βλέποντας τότε τους φίλους του να δακρύζουν με αυτά που άκουγαν, είπε ότι δεν θα τους οδηγήσει στη μάχη από την οποία προσδοκούσε πιο πολύ ένδοξο θάνατο παρά σωτηρία και νίκη.

[4] Εκείνη τη νύχτα, γύρω στα μεσάνυχτα, ενώ επικρατούσε στην πόλη άκρα ησυχία και κατήφεια από τον φόβο και την αγωνία γι' αυτά που έρχονταν, άξαφνα ακούστηκαν, λένε, ήχοι μελωδικού οργάνων κάθε λογής και κραυγή πλήθους συνοδευόμενη από βακχικά ;άσματα και σκιρτήματα σατύρων, σαν κάποιος θίασος του Διονύσου να αποχωρούσε θορυβωδέστατα· [5] η πορεία τους έμοιαζε να περνάει περίπου από τη μέση της πόλης και να κατευθύνεται προς την έξω πύλη που έβλεπε προς τους εχθρούς· εκεί ο θόρυβος έγινε εκκωφαντικός και έπειτα έσβησε.

[6] Εκείνοι που προσπάθησαν να εξηγήσουν το σημάδι έκριναν ότι τον Αντώνιο τον εγκατέλειπε ο Θεός με τον οποίο πρωτίστως ήθελε πάντα να μοιάζει και να ταυτίζεται.

(μετάφραση Θ. Κ. Στεφανόπουλος)

Το τέλος της Κλεοπάτρας

[84,1] Υπήρχε λοιπόν ανάμεσα στους φίλους του Καίσαρα Οκταβιανού κάποιος επιφανής νέος, ονόματι Κορνήλιος Δολαβέλλας.

[2] Τα αισθήματα του νέου αυτού προς την Κλεοπάτρα ήταν ιδιαιτέρως φιλικά. Τότε, ανταποκρινόμενος στην παράκλησή της, κρυφά της στέλνει μήνυμα πως ο Καίσαρας ο ίδιος ετοιμάζεται να αναχωρήσει με το πεζικό του δια μέσου της Συρίας, την ίδια και τα παιδιά της σκοπεύει σε τρεις μέρες να τους στείλει στη Ρώμη.

[3] Μόλις το πληροφορείται αυτό η Κλεοπάτρα, το πρώτο που ζητά από τον Καίσαρα είναι να της επιτρέψει να προσφέρει χοές στον Αντώνιο. Της δίνει αυτός την άδεια κι εκείνη έρχεται με τις βάγιες της στον τάφο, πέφτει, αγκαλιάζει την τεφροδόχο και λέει:

[4] «Αγαπημένε μου Αντώνιε, πριν από λίγο με χέρια ελεύθερα ακόμη σ' έθαψα, τώρα αιχμάλωτη σου προσφέρω σπονδές. Τόσο καλά με φρουρούν που δεν μπορώ με θρήνους και κοπετούς το σκλάβο κορμί μου να αφανίσω. Με προορίζουν να στολίσω τον θρίαμβο του εχθρού σου.

[5] Άλλες τιμές, άλλες χοές μη περιμένεις πια. Αυτές τις τελευταίες σου προσφέρει η σκλάβο Κλεοπάτρα.

[6] Γιατί ενόσω ζούσαμε τίποτε δεν μπόρεσε τους δυο μας να χωρίσει, όμως ο θάνατος μάς αναγκάζει να ανταλλάξουμε πατρίδα. Εσύ ο Ρωμαίος, εδώ να κείτεσαι, εγώ η δύστυχη στην Ιταλία, μονάχα τόσο λίγο τόπο από την χώρα σου μερίδιο να πάρω.

[7] Αληθινά, αν κάποιος θεός στη χώρα σου το σθένος έχει και τη δύναμη (της γης αυτής μας πρόδωσαν οι θεοί) όσο ζει η γυναίκα σου, μη την εγκαταλείψεις. Μην επιτρέψεις να λαμπρυνθεί με εμένα ο θρίαμβος του

εχθρού σου. Εδώ μαζί σου κρύψε με, μαζί σου θάψε με. Από τα μύρια βάσανά μου κανένα μεγαλύτερο, κανένα φοβερότερο δεν είναι, όσο ο λίγος τούτος χρόνος που έχω ζήσει χώρα σου».

[85,1] Μετά, αφού πολύ έκλαψε εκείνη κι αγκάλιασε και καταφίλησε την τεφροδόχο, διέταξε να της ετοιμάσουν το λουτρό της. Κι αφού λούστηκε, ξάπλωσε στο ανάκλιτρό της κι έφαγε ένα λαμπρό γεύμα. Και τότε έφτασε κάποιος από τους αγρούς κρατώντας ένα καλάθι.

[2] Επειδή οι φύλακες θέλησαν να μάθουν τι έχει μέσα, άνοιξε ο άνθρωπος το καλάθι, έβγαλε τα φύλλα και είδαν πως ήταν γεμάτο σύκα.

[3] Αυτοί θαυμάσανε την ομορφιά και το μέγεθος των σύκων κι εκείνος χαμογελώντας τους παρακάλεσε να πάρουν από ένα. Τον εμπιστεύτηκαν τότε και του επέτρεψαν να μπει μέσα.

[4] Η Κλεοπάτρα πάλι, μόλις τελείωσε το γεύμα της, έστειλε στον Καίσαρα ένα δελτάριο που είχε προηγουμένως γράψει και σφραγίσει. Έδιωξε μετά όλους τους άλλους, εκτός από τις δυο πιστές της γυναίκες και κλείδωσε τις πόρτες.

[5] Έλυσε λοιπόν ο Καίσαρας το δελτάριο και σαν είδε εκεί να τον ικετεύει με παρακάλια και κλάματα να τη θάψει μαζί με τον Αντώνιο, αμέσως αντελήφθη τι είχε γίνει. Και στην αρχή σκέφτηκε να τρέξει να βοηθήσει, μετά όμως έστειλε κάποιους να πάνε γρήγορα και να ερευνήσουν.

[6] Το κακό όμως είχε κιόλας συμβεί. Επειδή, ενώ οι άνθρωποι έτρεξαν γρήγορα και είδαν πως ούτε οι φύλακες είχαν τίποτε αντιληφθεί, με το που άνοιξαν τις πόρτες την βρήκαν να κείτεται νεκρή πάνω σε χρυσή κλίνη και να είναι στολισμένη βασιλικά.

[7] Η μια γυναίκα, αυτή που λεγόταν Ειράς, ξεψυχούσε μπροστά στα πόδια της, η άλλη, η Χάρμιον, παραπατούσε ζαλισμένη προσπαθώντας να τακτοποιήσει το διάδημα που στεφάνωνε το κεφάλι της βασίλισσας. Τότε κάποιος της φώναξε οργισμένος,

[8] «Ωραία τα κατορθώματα αυτά, Χάρμιον;» Κι αυτή απάντησε, «Ωραιότατα, μα την αλήθεια, και ταιριαστά σε μιαν απόγονο τόσων βασιλέων». Και δεν είπε τίποτε άλλο, αλλά εκεί δίπλα στην κλίνη έπεσε.

[86,1] Λέγεται τώρα πως το φαρμακερό αυτό φίδι, την ασπίδα, το έφεραν με εκείνα τα σύκα και τα φύλλα που το σκέπαζαν να μη φαίνεται. Αυτές τις εντολές είχε δώσει η Κλεοπάτρα, ώστε το ερπετό να ριχτεί πάνω στο κορμί της χωρίς κι η ίδια να ξέρει πότε.

[2] Όταν όμως αφείρεσε τα σύκα και το είδε, είπε, «Εδώ λοιπόν βρίσκεται τούτο» και αφού γύμνωσε το μπράτσο της, άφησε το φίδι να τη δαγκώσει.

[3] Άλλοι πάλι λένε πως η Κλεοπάτρα κρατούσε την ασπίδα καλά κλεισμένη μέσα σ' ένα λαγήνι, πως την ερέθισε και την εξαγρίωσε με μια χρυσή ρόκα κι όρμησε έτσι και κόλλησε στο μπράτσο της.

[4] Ποια όμως είναι η αλήθεια, κανείς δεν γνωρίζει. Επειδή ακούστηκε και τούτο, ότι δηλ. η Κλεοπάτρα κρατούσε φαρμάκι μέσα σε μια κοίλη περόνη που έκρυβε στα μαλλιά της. Ωστόσο, ούτε κάποια μελανιά, ούτε κάποιο άλλο σημάδι εμφανίστηκε στο σώμα της.

[5] Όμως ούτε και το φίδι βρέθηκε μέσα στην κάμαρη, μολονότι είπαν μερικοί πως είδαν κάποια ίχνη του κοντά στη θάλασσα, εκεί που έβλεπαν τα παράθυρα του δωματίου. Άλλοι είπαν πως είδαν πάνω στο μπράτσο της Κλεοπάτρας δυο σημαδάκια μικρά και αμυδρά.

[6] Αυτό φάνηκε να το πιστεύει και ο ίδιος ο Καίσαρας. Έτσι κατά τον Θρίαμβό του παρουσίασε μια εικόνα της Κλεοπάτρας με το φίδι κολλημένο πάνω της. Έτσι λέγεται πως έγιναν τα πράγματα.

[7] Ο Καίσαρας πάλι, μολονότι ενοχλήθηκε πολύ από το θάνατο της γυναίκας, εθαύμασε την αρχοντιά της και έδωσε εντολή να ταφεί δίπλα στον Αντώνιο, με λαμπρότητα και τιμές βασιλικές. Πρόσταξε επίσης και οι γυναίκες της να ταφούν με τιμές.

[8] Η Κλεοπάτρα λοιπόν πέθανε αφού έζησε χρόνους τριάντα εννιά, από τους οποίους βασίλεψε είκοσι δύο και συγκυβέρνησε με τον Αντώνιο δέκα τέσσερις. Για τον Αντώνιο άλλοι λένε πως έζησε πενήντα έξι άλλοι πενήντα τρία χρόνια.

[9] Και τα αγάλματα του Αντωνίου κατακρεμίστηκαν ενώ της Κλεοπάτρας διατηρήθηκαν στη θέση τους, επειδή ο Αρχίβιος, ένας από τους φίλους της, προσέφερε στον Καίσαρα δυο χιλιάδες τάλαντα για να μην έχουν την ίδια τύχη με τα αγάλματα του Αντωνίου.

(μετάφραση Γιώργης Γιατρομανωλάκης)

Αναδημοσίευση απο "greek-language.gr"

<http://hallofpeople.com/gr/bio/Plutarch.php>